

LUND UNIVERSITY

Remissyttrande: Lagrådsremiss: Behandling av personuppgifter för forskningsändamål

Persson, Vilhelm

2018

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Persson, V. (2018). Remissyttrande: Lagrådsremiss: Behandling av personuppgifter för forskningsändamål.

Total number of authors:
1

Creative Commons License:
Ospecificerad

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUNDS UNIVERSITET
Juridiska fakulteten

Juridiska fakultetsstyrelsen
Docent Vilhelm Persson

YTTRANDE

2018-04-20

Dnr V 2018/669

Lunds universitet
Juridiska avdelningen

1

Remiss: Lagrådsremiss: Behandling av personuppgifter för forskningsändamål

U2018/01639/F

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, som anmodats att yttra sig över rubricerat utkast till Lagrådsyttrande, får härmed avge följande yttrande, som utarbetats av docent Vilhelm Persson.

Utkastet till Lagrådsyttrande ger anledning till kommentarer avseende det generella behovet av reglering och de konkreta lagförslagen. Kommentarererna kommer nedan att behandlas var för sig.

Behovet av reglering

I Lagrådsremissen föreslås – till skillnad från i Forskningsdatautredningens tidigare betänkande – att det inte införs någon särskild forskningsdatalag. Detta sätter fokus på i vad mån det bör införas särskilda skyddsåtgärder vid behandling av personuppgifter för forskningsändamål. I sådana situationer där det stadgas att personuppgiftsbehandling är tillåten i vidare mån för forskningsändamål än för andra ändamål är det naturligt att forskningsändamålen kringgärdas av särskilda skyddsåtgärder.

Behandling av känsliga personuppgifter och uppgifter om brott m.m. är emellertid inte endast tillåten för forskningsändamål. I den nya dataskyddslagen anges bl.a.:

2 kap. 3 §

Känsliga personuppgifter får behandlas av en myndighet med stöd av artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning

1. om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag,
2. om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende, eller
3. i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

Vid behandling som sker enbart med stöd av första stycket är det förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

2 kap. 8 §

Personuppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning får behandlas av myndigheter.

Även andra än myndigheter får behandla sådana personuppgifter, om behandlingen är nödvändig för att den person uppgiftsansvarige ska kunna följa föreskrifter om arkiv.

Vad gäller forskningshuvudmän som är myndigheter, skulle det alltså vara möjligt att tillämpa de regler som gäller generellt för myndigheter. Skyddsåtgärderna för personuppgiftsbehandlingen skulle alltså vara de samma som för andra myndigheter. Detta skulle innebära att samma personuppgiftsreglering gäller för alla olika delar av statliga universitets och högskolors verksamhet, vilket skulle underlätta administrationen betydligt. Visserligen skulle regleringen av offentliga och privata forskningshuvudmän inte bli identisk, men verksamheternas offentlighetsrättsliga respektive privaträttsliga karaktär medför att övrig rättslig reglering inte heller är identisk. Bland annat gäller regleringen i offentlighets- och sekretesslagen i allmänhet inte för privata rättssubjekt.

Det sagda innebär att EU:s allmänna dataskyddsförordning inte medför att det alltid är nödvändigt att etikprövning är ett villkor för statliga forskningshuvudmäns behandling av känsliga personuppgifter och uppgifter om brott m.m. Exempelvis skulle det vara möjligt att krav på etikprövning enbart skulle avse sådan personuppgiftsbehandling som innefattar sökningar som inte är tillåtna enligt 2 kap. 3 § andra stycket dataskyddslagen. Givetvis kan det av andra anledningar vara motiverat att ställa upp krav på etikprövning, men Lagrådsremissens fokus på etikprövning kan riskera att ge intryck av att dataskyddsförordning medför att etikprövning alltid måste ske. Fakultetsstyrelsen anser att det bör komma tydligare till uttryck i den slutliga Lagrådsremissen att det inte råder något absolut samband mellan EU:s allmänna dataskyddsförordning och regleringen av etikprövningen. Ibland kan det vara lämpligare med andra skyddsåtgärder, såsom de som gäller generellt för myndigheter.

I detta sammanhang kan påminnas om att Fakultetsstyrelsen tidigare har framhållit principiella och praktiska problem som uppkommer till följd av att den nuvarande regleringen av etikprövning. Det som framför allt vållar problem är att regleringen har givits en anmärkningsvärt onyanserad tolkning avseende när etikprövning krävs inför undersökningar av offentligt material, såsom domar. Fakultetsstyrelsen har också givit förslag på hur regleringen skulle kunna ges en mer ändamålsenlig utformning. Bland annat skulle det vara möjligt att utgå från det undantag som nu finns för personuppgiftsbehandling som inte är strukturerad (5 a § personuppgiftslagen) eller från den uppdelning mellan direkta och indirekta personuppgifter som i vart fall görs i lagen om polisens allmänna spaningsregister. Härvid kan också påminnas om att kravet på etikprövning rör handlingar som är tillgängliga för envar, vilket medför att forskning inte innebär något extra integritetsintrång. Enligt Fakultetsstyrelsens mening är det möjligt att införa reglering som är bra eller åtminstone bättre förenlig med grundlagen än det nuvarande systemet. Det skulle kunna vara en reglering som medför praktiska

fördelar, som inte innebär nämnvärda risker för den personliga integriteten, som är förenlig med dataskyddsförordningen och som ligger i linje med Dataskyddsutredningens förslag. (Yttrande 2017-08-17, Remiss: Personuppgiftsbehandling för forskningsändamål [SOU 2017:50], ert dnr U2017/02644/F, vårt dnr V 2017/1091).

Härvid kan noteras att förslagen till differentiering ligger i linje med vad regeringen uttalade i propositionen Ändrade mediegrundlagar (prop. 2017/18:49 s. 153):

Ett effektivt sätt att begränsa det integritetsintrång som publicering av domar kan medföra är dock att personuppgifter, som namn, personnummer och adress, tas bort. Det är även i överensstämmelse med regleringen av hur avgöranden får publiceras i det offentliga rättsinformationssystemet, se 22 § rättsinformationsförordningen (1999:175). Uppgiftssamlingar med domar där uppgifter som direkt kan hänföras till en fysisk person har tagits bort eller maskerats bör normalt sett inte medföra särskilda risker för otillbörliga intrång i enskildas personliga integritet även om de riktar sig till allmänheten.

Fakultetsstyrelsen vill åter betona betydelsen av att kravet på etikprövning nyanseras mer än i den nuvarande regleringen. En reglering som tillät användning av domar där uppgifter som direkt kan hänföras till en fysisk person har tagits bort eller maskerats skulle exempelvis vara betydligt mer ändamålsenlig.

Utformningen av lagförslagen

Förslaget till ändringen i etikprövningslagen anger att etikprövning krävs inför all behandling av uppgifter som nämns i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning. I artikel 9.2 e ges emellertid en generell tillåtelse till behandling av uppgifter som på ett tydligt sätt har offentliggjorts av den enskilde själv. Den nu föreslagna hänvisningen i etikprövningslagen kan tolkas så att det krävs etikprövning även för forskning kring uppgifter som har offentliggjorts, t.ex. vilket parti en minister tillhör, eller övertygelser som framgår av artiklar som en filosof själv har publicerat. Detta förefaller inte önskvärt. I och för sig ger de nuvarande utformningarna av etikprövningslagen och personuppgiftslagen upphov till samma oklarhet. Etikprövningsnämnderna har i praktiken inte ansett det nödvändigt med etikprövning inför behandling av uppgifter som enskilda själv tydligt offentliggjort. Fakultetsstyrelsen anser emellertid att detta bör framgå direkt av lagtexten.

EU:s dataskyddsförordning träder, som bekant, i kraft den 25 maj. Lagändringarna i utkastet till Lagrådsremiss föreslås emellertid träda i kraft den 1 januari 2019. Visserligen anger övergångsbestämmelser till dataskyddslagen att personuppgiftslagen ska gälla under tiden. Denna lag har emellertid inte riktigt samma tillämpningsområde som EU:s dataskyddsförordning. Detta kan ge upphov till frågor avseende rättsläget till dess lagändringarna träder i kraft. Fakultetsstyrelsen anser därför att möjligheterna att låta lagändringar träda i kraft tidigare bör undersökas.

Enligt delegation

Vilhelm Persson